

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету харчових технологій та
управління якістю продукції АПК
_____ д.техн.н.

Баль-Придишко Л.В. “ ”

04.05. 2022 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні
кафедри філософії та
міжнародної комунікації
Протокол № 9 від
04.05.2022 р.

В.о. завідувача кафедри
доц. Бультенко В.П.

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Якість,
стандартизація та
сертифікація»

канд. техн. наук,
доцент Слива Ю.В.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФІЯ НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ**

Галузь знань: 15 – «Автоматизація та приладобудування»

Освітня програма: «Якість, стандартизація та сертифікація»

Факультет: харчових технологій та управління якістю продукції АПК

Спеціальність: 152 «Метрологія та інформаційно-вимірвальна техніка»

Розробник: к. філос. наук., доцент кафедри філософії
та міжнародної комунікації Супрун А.Г.

Київ 2022

1. Опис навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Філософія» передбачає засвоєння основних тенденцій розвитку гуманітарного дискурсу у різних цивілізаційних вимірах та засадних для певного історичного періоду філософських проблем. Їх знання та розуміння формує вміння пояснювати особливості сучасного світогляду, аналізувати основні тенденції розвитку соціуму, вести суперечки і відстоювати свою позицію, спілкуватися в конфліктній ситуації, вміння слухати і вести бесіду, публічно відстоювати позицію, сформовану на основі якісного опрацювання фактичного матеріалу, виявляти, ставити та вирішувати проблеми, актуальні на сучасному рівні соціокультурного буття. Дисципліна формує здатність діяти соціально відповідально та свідомо у будь-якій конкретній ситуації.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології»	
Освітня програма	«Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова (за вибором університету)	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	2	-
Семестр	1	-
Лекційні заняття	15 год.	-
Практичні, семінарські заняття	15 год.	-
Самостійна робота	90 год.	-
Кількість тижневих годин для денної форми навчання	2	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета: опанування закономірностей та підоснов історичного розвитку суспільного світогляду та образу в ньому людини, ознайомлення студентів з ідеалами, нормами і установками історично сформованих парадигм мислення й особливостями їх прояву у сучасному світогляді;

Завдання: формування навичок раціонально-критичного мислення, завдяки яким людина здатна розставляти пріоритети своїх життєвих запитів за певною шкалою цінностей, встановлювати принципи відношення до дійсності, до своєї справи, до інших людей і до самої себе.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Знати: закономірності та підоснови історичного розвитку багатоманітних аспектів суспільного світогляду та образу людини в різних соціокультурних та/чи цивілізаційних середовищах в перспективі сьогодні; сукупність теоретичних, методологічних і аксіологічних настанов, які визначають особливості бачення світу людиною у різні історичні періоди; своєрідність норм і установок історично сформованих парадигм мислення та філософування та їх рецепції у синхронному вимірі; світогляді підвалини та особливості соціокультурних трансформацій зумовлених глобалізацією та їх вплив на українське суспільство; передумови та особливості розвитку природничих та технічних наук; сутність та основні колізії становлення громадянського суспільства; історію техніки та її роль у сучасному світі; ідеали, норми і цінності метамодерного суспільства.

Вміти: обґрунтувати свою світоглядну та громадську позицію; застосувати набуті знання в процесі вирішення професійних завдань; аналізувати важливіші соціальні проблеми і процеси, факти і явища суспільного життя; публічно презентувати та відстоювати свою позицію та вести діалог, проявляти толерантність до інакомислення; примножувати та розвивати культурні та духовні цінності українського суспільства; проявляти професійну активність, орієнтуючись на ідеали, норми та цінності метамодерного суспільства.

Освітня компонента «Філософія» забезпечує ряд передбачених стандартом вищої освіти (бакалавра за спеціальністю 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» галузі знань 15 Автоматизація та приладобудування»), затвердженого і введеного в дію Наказом Міністерства освіти і науки України від 04.10.2018 р. № 1071. Серед них:

K09. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

K10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Місце Просвітництва в історії філософії та культури. Французьке Просвітництво. Хронологічні рамки Просвітництва. Просвітницький гуманізм. «Перські листи» Ш. Монтеск'є – перший ескіз просвітницького світогляду. Розробка соціально-політичної філософії у вченні про «дух законів». Франсуа Марі Аруе Вольтер: критика релігії і фанатизму. Антропологічні та соціально-філософські погляди К. Гельвеція. Д. Дідро і «Енциклопедія».

Німецька класична філософія як особливий етап розвитку новоєвропейської філософії. Імануїл Кант – творець німецької класичної філософії. Основні ідеї І. Канта. Й.-Г. Фіхте: «Я» як діяльне начало. Ф.-В.-Й. Шеллінг: філософія тотожності. Абсолютний ідеалізм Г.В.Ф. Гегеля. Антропологічний принцип філософії Л. Фейєрбаха.

Тема 5. Основні тенденції розвитку філософії у ХІХ – ХХ ст.

Зміна парадигми філософського мислення у ХІХ – поч. ХХ ст. Поняття класичної та некласичної філософії. Марксистська парадигма людини. Вихідні ідеї філософії С. К'єркегора. Волонтаризм А. Шопенгауера та «філософія життя» Ф. Ніцше. Ідеї розроблення «наукової філософії» у європейській філософії ХІХ ст.

Загальні особливості духовних процесів та розвитку філософії у ХХ ст. Напрями антропологічного спрямування. Культурологічні та історіософські напрями у філософії ХХ ст. Релігійна філософія ХХ ст. Постмодернізм: передмови виникнення та основні ідеї.

Модуль 2. Актуальні філософські проблеми сьогодення.

Тема 6. Філософія техніки.

Поняття техніка.. Техносфера і технічна реальність. Співвідношення науки і техніки. Технологія і її сучасні види. Гуманітарний напрямок філософії техніки. Спроба відмови від «влади» техніки заради етики. Революція в техніці та еволюція в суспільстві: технофілософські пошуки Франкфуртської школи. Гуманітарно-антропологічний напрям у філософії техніки. Технофілософська концепція Льюїса Мамфорда: вчення про «мегамашину». Філософія техніки Х. Хосе Ортега-і-Гассет: техніка як виробництво надлишкового. Технологічний детермінізм і технофобія. Теорія технократичного перетворення суспільства. Технофобія як засіб демонізації техніки.

Тема 7. Соціально-філософська проблематика сьогодення.

Світоглядні установки Постмодерну. Крика ідеалів світського гуманізму предметне поле філософських пошуків постмодерну Антропологічні ідеали і соціальна програма Постмодерну. Паноптикум сучасного суспільства (М. Фуко). Соціально-філософська проблематика у постмодернізмі. Ж. Бодріяр: ера гіперреальності та її симулякри. Суспільство споживання та його головні проблеми. Людина в суспільстві споживання.

М. Кастельс: інформаційна Ера й мережеве суспільство. «Глобальне село» (М. Маклуен). Соціокультурні трансформації сучасного світу за Е. Тоффлером. Когнітаріат як новий соціальний феномен. Людина у глобальному світі. Футурологічні проекти майбутнього розвитку світу. З. Бауман: людина у глобальному світі. Глобалізація і бідність. Проблема соціальної ексклюзії.

Структура навчальної дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1. Історичні типи філософування								
Тема 1. Філософія, її походження, проблематика та функції.	14	2		10	-	-	-	-
			2					
Тема 2. Філософські пошуки мислителів Стародавнього Сходу та Давньої Греції.	14	2		10	-	-	-	-
			2					
Тема 3. Розвиток філософії в період Середньовіччя та добу Відродження.	14	2		10	-	-	-	-
			2					
Тема 4. Філософія Нового часу та доби Просвітництва.	14	2		10	-	-	-	-
			2					
Тема 5. Основні тенденції розвитку філософії у XIX – XX ст.	14	2		10				
			2					
Разом за змістовим модулем 1	70	10	10	50	-	-	-	-
Модуль 2. Світоглядні трансформації сьогодення.								
Тема 6. Філософія техніки.	24	2		20	-	-	-	-
			2					
Тема 7. Соціально-філософська проблематика сьогодення.	24	2		20	-	-	-	-
			2					

	2	1	1					
Разом за змістовим модулем 2	50	5	5	40	-	-	-	-
Усього годин	120	15	15	90	-	-	-	-

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософія, її походження, проблематика та функції.	2
2	Філософські пошуки мислителів Стародавнього Сходу та Давньої Греції.	2
3	Розвиток філософії в період Середньовіччя та добу Відродження.	2
4	Філософія Нового часу та доби Просвітництва.	2
5	Основні тенденції розвитку філософії у XIX – XX ст.	2
6	Філософія техніки.	2
7	Соціально-філософська проблематика сьогодення.	3

5. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки в НУБіП України» («27» грудня 2019 р. протокол № 5), екзамен з філософії передбачає 2 відкриті й 10 тестових запитань у білеті.

Орієнтовні питання для підсумкової атестації

1. Особливості становища людини в світі та необхідність її самовизначення.
2. Світогляд як духовно-практичний феномен.
3. Історичні форми, структура та типологія світогляду.
4. Особливості історичного виникнення філософії.
5. Співвідношення філософії, науки, релігії та мистецтва.
6. Специфіка східного та західного способів філософування та буття в світі.
7. Своєрідність парадигмального підходу до історико-філософського процесу.
8. Давньоіндійська філософія: моральна віддяка та її подолання.
9. Індуїзм і його головні ідеї: карма і сансара.
10. Буддизм: шлях звільнення від карми.
11. Канонічні джерела, провідні ідеї та напрями філософії Стародавнього Китаю.
12. Даосизм: шлях знаходження безсмертя.
13. Конфуціанство: ідея суспільної ієрархії. Буддизм у Китаї.
14. Поняття античної філософії.
15. Етапи її розвитку та загальні особливості.
16. Розвиток ідей у натурфілософських («фізичних») школах Стародавньої Греції.
17. Ідеї та представники високої класики в розвитку античної філософії (софісти, Сократ, Платон та Арістотель).
18. Філософія епохи Еллінізму.
19. Феномен середньовічної філософії, основні риси та проблема періодизації.
20. Християнство як світоглядне підґрунтя філософії Середньовіччя.
21. Роль християнської патристики у формуванні ідейних засад середньовічного світобачення.

22. Провідні проблеми апологетики та патристики.
23. Схоластика і містика як провідні напрями середньовічної філософії.
24. Поняття «Відродження» та характерні риси духовного життя цієї доби.
25. Романське та германське Відродження.
26. Провідні напрями ренесансного філософування (гуманістичний антропологізм, неоплатонізм, натурфілософія).
27. Філософські ідеї пізнього Відродження.
28. Протистояння раціоналізму Р. Декарта та емпіризму Ф. Бекона.
29. Теорія пізнання Т. Гобса та Дж. Локка.
30. Соціально-філософські погляди Т. Гобса.
31. Скептицизм Д. Юма.
32. Сенсуалістські максими Дж. Берклі.
33. Соціально-філософське вчення Б. Спіноза.
34. Г. Лейбніц «Монадологія».
35. Місце Просвітництва в історії філософії та культури.
36. Розробка соціально-політичної філософії у вченні про «дух законів».
37. Франсуа Марі Аруе Вольтер: критика релігії і фанатизму.
38. Німецька класична філософія як особливий етап розвитку новоєвропейської філософії.
39. Іммануїл Кант – творець німецької класичної філософії.
40. Філософія Й.-Г. Фіхте.
41. Ф.-В.-Й. Шеллінг: філософія тотожності.
42. Абсолютний ідеалізм Г.В.Ф. Гегеля.
43. Антропологічний принцип філософії Л. Фейєрбаха.
44. Зміна парадигми філософського мислення у ХІХ – поч. ХХ ст.
45. Поняття класичної та некласичної філософії.
46. Марксистська парадигма людини.
47. Вихідні ідеї філософії С. К'єркегора.
48. Волунтаризм А. Шопенгауера.
49. «Філософія життя» Ф. Ніцше.
50. Розроблення «наукової філософії» у європейській філософії ХІХ ст.
51. Загальні особливості духовних процесів та розвитку філософії у ХХ ст.
52. Постмодернізм: передмови виникнення та основні ідеї.
53. Гуманітарний напрямок філософії техніки.
54. Технофілософські пошуки Франкфуртської школи.
55. Гуманітарно-антропологічний напрям у філософії техніки.
56. Технофілософська концепція Льюїса Мамфорда.
57. Філософія техніки Х. Хосе Ортега-і-Гассета.
58. Технологічний детермінізм і технофобія.
59. Крика ідеалів світського гуманізму предметне поле філософських пошуків постмодерну.
60. Паноптикум сучасного суспільства (М. Фуко).
61. Ж. Бодріяр: ера гіперреальності та її симулякри.
62. Суспільство споживання та його головні проблеми.
63. М. Кастельс: інформаційна Ера й мережеве суспільство.
64. «Глобальне село» (М. Маклуен).
65. З. Бауман: людина у глобальному світі.

Типові приклади тестових завдань:

	Питання 1. Яка ідея є провідною у вченні стоїків? (Вкажіть один варіант відповіді)
1	байдужість до істини
2	сумнів у можливості досягнення істини
3	відчуття є єдиним джерелом пізнання
4	людина – істота соціальна
5	незворушність, відстороненість від бід і радостей буття

	Питання 2. Які основні риси філософії Середньовіччя? (Вкажіть кілька варіантів відповіді)
1	Провіденціалізм
2	Креаціонізм
3	Механістичне розуміння світу
4	Теоцентризм
5	Ототожнення справедливості із знанням

	Питання 3. Система поглядів на світ та на місце людини в світі, що визначає відношення людини до світу та до інших людей – це...
	(У бланку відповідь подайте одним словом)

	Питання 4. Пізнання при допомозі органів чуття – це...
	(У бланку відповідь подайте одним словом)

	Питання 5. Які риси характеризують період Відродження? (Вкажіть декілька варіантів відповіді)
1	Гуманізм
2	Антропоцентризм
3	Формування демократичних держав
4	Пантеїзм
5	Переважання у культурі церковних елементів над світськими

	Питання 6. Кого вважають засновником філософії Нового часу?
	(У бланку вкажіть прізвище)

	Питання 7. Який метод пізнання запропонував як правильний Ф.Бекон?
	(У бланку відповідь подайте одним словом)

	Питання 8. Засновником якого напрямку філософії Нового часу є Декарт?
	(У бланку відповідь подайте одним словом)

	Питання 9. Хто з перелічених філософів не є екзистенціалістом? (Вкажіть кілька варіантів відповідей)
1	Ж.-П.Сартр
2	Е.Гуссерль
3	М.Хайдеггер
4	О.Конт
5	К.Ясперс

Питання 10. Зіставте вислови з філософами, яким вони належать:			
1	Знання – це сила	а	Дж.Локк
2	Мислю, отже існую	б	Б.Спіноза
3	Людина людині вовк	в	Ф.Бекон
4	Свідомість людини при народженні – чиста дошка, на якій чуттєвий досвід залишає свої сліди	г	Т.Гоббс
5	Свобода – усвідомлена необхідність	д	Р.Декарт

Питання 11. Представниками другого етапу позитивізму були: (Вкажіть кілька варіантів відповіді)	
1	Е.Мах
2	Г.Спенсер
3	Дж.Мілль
4	Р.Авенаріус
5	О.Конт

Питання 12. До якої філософської традиції відноситься напрям сенсуалізму? (Вкажіть один варіант відповіді)	
1	Номіналізм
2	Емпіризм
3	Раціоналізм
4	Соціологізм
5	Агностицизм

Питання 13. Об'єктивно реальне буття світу в часі, просторі, русі, детерміноване і пізнаване людиною – це...	
(У бланку відповідь подайте одним словом)	

Питання 14. Що означає термін «Просвітництво» у назві однойменного філософського періоду? (Вкажіть один варіант відповіді)	
1	Відродження античних традицій
2	Ідеологічна течія, головним завданням якої була побудова вільного від соціального гноблення суспільства на засадах соціальної рівності та вільної праці
3	Ідейний рух, основу якого становила віра в розум як джерело знання і засаду щасливого життя
4	Розширення мережі загальноосвітніх шкіл в країні
5	Світогляд, який основою світу називає матерію

6. Методи навчання.

Методами навчання є способи взаємопов'язаної діяльності викладача зі здобувачами вищої освіти, що спрямовані на засвоєння останніми знань та набуття вмінь і навичок, що передбачені програмою дисципліни.

Під час навчального процесу використовуються такі методи навчання:

Залежно від походження інформації: словесні (розповідь, лекція, пояснення, діалог, дискусія, робота з першоджерелами та навчальними матеріалами), наочні (ілюстрування, демонстрація), практичні методи (вправи, написання самостійної роботи, підготовка авторських тез та публічний виступ на науково-практичних семінарах).

За характером навчально-пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний, пошуковий (евристичний), дослідницький.

За ступенем керівництва навчальною роботою: самостійна робота під керівництвом, проте без контролю викладача під час написання реферату.

Вивчення програмного матеріалу та набуття професійних компетенцій здобувачами здійснюється у формі:

Лекцій – стрункий, логічно завершений, науково обґрунтований виклад викладачем проблем філософії, під час якого здобувачі вищої освіти пасивно сприймають матеріал. Водночас лекція передбачає встановлення зворотного зв'язку, тим самим активізуючи навчально-пізнавальну діяльність здобувачів вищої освіти.

Семінарів – здобувачі вищої освіти завчасно готуються до попередньо визначеної програмою теми та безпосередньо на занятті обговорюють винесені на обговорення питання та/чи тексти, дискутують, висловлюють власну дослідницьку позицію.

Семінарів-дискусій – здобувачі вищої освіти завчасно готуються до заняття, на якому мають можливість вільно обмінюватися думками на певну тему, дискутувати, аргументовано відстоюючи власні погляди чи дослідницьку позицію. Такі семінари формують вміння висловлювати власні думки, аргументовано відстоювати свої переконання, критично оцінювати власні погляди, толерантно та з повагою приймати інакомислення.

Публічної презентації наукових результатів – здобувачі вищої освіти мають можливість готувати тези доповідей та публічно презентувати їх на наукових семінарах, організованих кафедрою філософії та міжнародної комунікації. Публічне представлення наукових результатів сприяє розвитку навиків наукового письма, вміння зацікавлювати результатами власних наукових досліджень та дискутувати з науково-професійною спільнотою.

7. Форми контролю.

Відповідно до «**Положення про екзамени та заліки в НУБіП України**» («27» грудня 2019 р. протокол № 5), вивчення здобувачами вищої освіти дисципліни «Філософія» супроводжується

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля. Навчальний матеріал дисциплін, які викладаються протягом одного семестру – осіннього чи весняного, поділяється лекторами **на два змістові модулі**.

Проміжна атестація має визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу змістового модуля (рейтингова оцінка із змістового модуля), отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи.

Проміжна атестація з філософії передбачає контрольну роботу, яка передбачає два відкритих питання з опрацьованих тем, відповідь на кожне з яких оцінюється максимально 10 балів і десять тестових питань, правильна відповідь на якій становить 1 бал.

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу змістового модуля вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою.

Наявність підтверджуючих документів є підставою для зарахування окремої лабораторної роботи, теми лекційного чи практичного заняття, змістового модуля чи всього навчального матеріалу дисципліни, якщо програма неформальної освіти відповідає робочій програмі дисципліни.

Рішення про зарахування знань, здобутих за програмами неформальної освіти, приймає лектор дисципліни спільно із завідувачем кафедри.

Зарахування всього навчального матеріалу дисципліни не звільняє здобувача вищої освіти від складання екзамену з цієї дисципліни.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі.

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки в НУБіП України» («27» грудня 2019 р. протокол № 5).

Таблиця 1. Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Оцінка національна	Рейтинг здобувача вищої освіти, бали
Відмінно	90 – 100
Добре	74 – 89
Задовільно	60 – 73
Незадовільно	0 – 59

Для визначення рейтингу студента із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації $R_{\text{ат}}$ (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$

9. Методичне забезпечення.

1. Сторожук С.В., Матвієнко І.С. Філософія. Навчально-методичний посібник. К.: Видавничий центр НУБіП України, 2014. 164 с.
2. Гоян І.М., Матвієнко І.С., Сторожук С.В. Філософія. Навчальний посібник. Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г.М., 2017. 296 с.
3. Сторожук С.В., Матвієнко І.С. Практикум з філософії. Методичні вказівки для студентів факультету землевпорядкування стаціонарної форми навчання НУБіП України ОС «Бакалавр». К.: 2020 р. 67 с.

10. Рекомендована література:

Основна:

1. Бауман. Индивидуализированное общество/Пер. с англ. под ред. В.Л. Иноземцева. М.: Логос, 2005. 390 с.
2. Белл Д. Настання постіндустріального суспільства. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення)/ За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 419–431.
3. Виндельбанд В. История философии [Текст] / В. Виндельбанд. К. : Ника-Центр : Вист-С, 1997. 560 с.
4. Гегель Г.В.Ф. Лекции по истории философии. В трех книгах. Спб.: Наука, 1993-1994. 352; 432; 584 с.
5. Гидденс Э. Ускользающий мир : как глобализация меняет нашу жизнь. 4 изд. М. : Весь Мир, 2004. 120 с.
6. Еллюль Ж. Техніка, або виклик століття. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 228–236.
7. Заїченко Г. Постмодернізм: ключові ідеї Л. Вітгенштайна і Ж. Дерріда. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 202–211.

8. Козловський П. Постмодерна культура: суспільно-культурні наслідки технічного розвитку. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 218–228.
9. Коплстон Ф. История философии. XX век. М.: Центрполиграф, 2002. 270 с.
10. Реале Д., Антисери Д., Западная философия от истоков до наших дней. СПб.: Петрополис, 1997. Т. 3: Новое время (от Леонардо до Канта). [Б. м.] : [б.в.], 1996. 736 с.
11. Реале Дж., Антисери Д., Западная философия от истоков до наших дней. СПб.: Петрополис, 1997: Т. 1 : Античность Античность. - [Б. м.] : [б.в.], 1997. 320 с.
12. Реале Дж., Антисери Д., Западная философия от истоков до наших дней. СПб.: Петрополис, 1997: Т. 2 : Средневековье (От Библейского послания до Макиавелли). [Б. м.] : [б.в.], 1995. 354 с.
13. Реале Дж., Антисери Д., Западная философия от истоков до наших дней. СПб.: Петрополис, 1997: Т. 4 : От романтизма до наших дней. [Б. м.] : [б.и.], 1997. 880 с.
14. Салій А. В. Історія філософії: навч. посіб. Полтава : Дивосвіт, 2018. 190, [1] с.
15. Скомаровський В. О. Історія європейської філософії: Античність, Середньовіччя, Відродження: посібник. Умань : Сочінський М. М. [вид.], 2018. 581 с.
16. Леонтьева В. М. Філософія техніки : навч. посіб. / В. М. Леонтьева, І. М. Сілютіна. Северодонецьк : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2020. 135 с.

Допоміжна:

1. Арэнд Г. Становище людини. Л.: Літопис, 1999. 254 с.
2. Аристотель Метафізика. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 26–30.
3. Аристотель. Нікомахова етика. К.: Аквілон-плюс, 2002. 480 с.
4. Аристотель. Політика / Пер. з давньогр. О. Кислюка. К.: Основи, 2000. 239 с.
5. Белл Д. Настання постіндустріального суспільства. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення)/ За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 419–431.
6. Бергсон А. Творческая эволюция. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 133–175.
7. Беседы и суждения Конфуция. СПб.: ООО “Издательство “Кристалл”, 1999. 1120 с.
8. Бэкон Ф. Новый Органон. Бэкон Ф. Сочинения. В 2-х т. М.: Мысль, 1991. Т. 1.
9. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізм. К.: Основи, 1994. С. 38–69.
10. Вітгенштайн Л. Логіко-філософський трактат. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення). К.: Знання, 2009. С. 403–413.
11. Г'юм Д. Трактат про людську природу. К.: Всесвіт, 2004. 550 с.
12. Габермас Ю. Структурні перетворення суспільної відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство. Л.: Літопис, 2000. 318 с.
13. Габермас Ю. Філософський дискурс модерну. К.: Основи, 2001.
14. Гадамер Г.-Г. Істина і метод. В 2 т. / Пер. з нім. К.: Юніверс, 2000. Т. 1: Герменевтика І: Основи філософської герменевтики. 464 с.
15. Гантінгтон С. Зіткнення цивілізацій. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 432–443.

16. Гегель Г.В.Ф. Наука логіки. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 77–89.
17. Гердер Й. Мова і національна індивідуальність. Націоналізм. Антологія. К.: Смолоскип, 2000. С. 37–46.
18. Гоббс Т. Левіафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної. К.: Дух і літера, 2000. 600 с.
19. Гуссерль Э. Кризис европейского человечества и философии. Вопросы философии. 1986. № 3. С. 102–145.
20. Декарт Р. Метафізичні роздуми. Міркування стосовно наук. Головні правила методу. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 59–73.
21. Деріда Ж. Письмо та відмінність. К.: Основи, 2004. 602 с.
22. Дильтей В. Типи світогляду і уявлення їх у метафізичних системах. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення). К.: Знання, 2009. С. 150–162.
23. Елльюль Ж. Техніка, або виклик століття. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 228–236.
24. Заїченко Г. Постмодернізм: ключові ідеї Л. Вітгенштайна і Ж. Дерріда. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 202–211.
25. Иноземцев В. Расколота цивилизация. М.: AcademLa-Наука, 1999. 724 с.
26. Камю А. Бунтівна людина. Камю А. Вибрані твори. У 3-х т / Пер. з фр. Х.: Фоліо, 1997. Т. 3. Ессе. С. 181–438.
27. Камю А. Міф про Сізіфа. Есе про абсурд. Читанка з історії філософії / За ред. Г. Волинки. К.: Довіра, 1993. Кн. 6. Зарубіжна філософія ХХ ст. С. 139–144.
28. Кант І. К вичному миру. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 310–330.
29. Кант І. Пролегомени ко всякой будущей метафизике, могущей появиться как наука. Антологія мировой философии. М.: Мысль, 1971. Т. 3. 760 с.
30. Кант І. Критика практичного розуму. К.: Юніверс, 2004. 240 с.
31. Кассирер Э. Дослідження людини. Вступ до філософії культури. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 174–186.
32. Кастельс М. Информационная эпоха. Экономика, общество, культура, [пер. Б. Верпаховского]. М.: Высшая школа экономики, 2000. 607 с.
33. Козловські П. Постмодерна культура. Сучасна зарубіжна філософія: Течії і напрями (Хрестоматія). К.: Либідь, 1996. С. 245–294.
34. Козловський П. Постмодерна культура: суспільно-культурні наслідки технічного розвитку. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох

частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 218–228.

35. Кузанский Н. Об ученом незнании. М.: Азбука-классика, 2001. 320 с.

36. Кьеркегор С. Болезнь к смерти. Кьеркегор С. Страх и трепет. М.: Республика, 1993. С. 251–350.

37. Локк Дж. Два трактата про врядування. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 561–573.

38. Локк Дж. Опыт о человеческом разумении. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 50–77.

39. Луман Н. Общество как социальная система. М.: Логос, 2004. 232 с.

40. Мак'явеллі Н. Державець. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 549–560.

41. Мамардашвили М. Философия – это сознание вслух. Мамардашвили М. Сознание и цивилизация. Тексты и беседы. М.: Логос, 2004. С. 87–103.

42. Мамардашвили М. Картезіанські роздуми. К.: Стілос, 2000. 311 с.

43. Мамфорд Л. Міф про машину. Техніка і розвиток людини. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 236–239.

44. Мангайм К. Идеология та утопія / Пер. з нім. К.: Дух і літера. 2008. 370 с.

45. Маркузе Г. Ерос і цивілізація. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 470–478.

46. Ніцше Ф. Антихристиянин або прокляття християнству. Антологія християнства: хрестоматія з релігієзнавства та культурології / За заг. ред. Г. Лозко. К.: КМПУ ім. Б. Грінченка, 2009. С. 164–227.

47. Ортега-и-Гассет Х. Что такое философия? М.: Наука, 1991. С. 51–192.

48. Ортега-и-Гассет Х. Бунт мас. Вибрані твори. К.: Основи, 1994. С. 15–90.

49. Парсонс Т. Система современных обществ. М.: Аспект-пресс, 1997. 270 с.

50. Платон Держава. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 7–26.

51. Платон. Бенкет. Тімей. Читанка з історії філософії. Книга І. Філософія Стародавнього світу. К.: Довіра, 1993.

52. Платон. Діалоги / Пер. з давньогрец. К.: Основи, 1999. 395 с.

53. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги: В 2 т. К.: Основи, 1994. Т. 2. 494 с.

54. Риккерт Г. Наука о природе и наука о культуре. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 246–265.

55. Рікер П. Конфлікт інтерпретацій. Герменевтичні нариси. Генеза. 1994. № 1. С. 46–60.

56. Роттердамський Е. Похвала Глупоті. Домашні бесіди. К.: Основи, 1993. С. 13–106.

57. Руссо Ж.-Ж. Про суспільну угоду, або Принципи політичного права. К.: Port-

Royal, 2001. 583 с.

58. Сартр Ж.-П. Буття і ніщо. Нарис феноменологічної онтології / Пер. з фр. В. Лях, П. Тарашук. К.: Основи, 2001. 835 с.

59. Сартр Ж.-П. Екзистенціалізм – це гуманізм. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 206–216.

60. Сенека Л. Моральні листа до Луцілія. К.: Основи, 1999. 603 с.

61. Сорокин П. Соціальна стратифікація і мобільність. Соціальна і культурна мобільність. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення). К.: Знання, 2009. С. 444–456.

62. Спиноза Б. Етика. Спиноза Б. Сочинения. В 2-х томах. СПб.: Наука, 1999. Т. 1. 489 с.

63. Спіноза Б. Теологічно-політичний трактат / Пер. з лат. К.: Основи, 2005. 237 с.

64. Тойнбі А. Дослідження історії / Пер. з англ. К.: Основи, 1995. 608 с.

65. Тоффлер Е. Третя хвиля / Пер. з англ. К.: Всесвіт, 2000. 480 с.

66. Тоффлер Э. Метаморфозы власти. М.: АСТ, 2003. 669 с.

67. Тоффлер Э., Тоффлер Х. Революционное богатство. Как оно будет создано и как оно изменит нашу жизнь. М.: ООО «Издательство АСТ», 569 с.

68. Фіхте Й. Що таке народ у вищому розумінні цього слова і що таке любов до Батьківщини. Націоналізм. Антологія. К.: Смолоскип, 2000. С. 46–55.

69. Фюрбах Л. Фрагменти до характеристики моєї філософської біографії. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 250-260.

70. Франк С. Душа людини. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 502–513.

71. Фрейд З. Я та Воно. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. п. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 293–302.

72. Фромм Е. Анатомія людської деструктивності. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 270–279.

73. Фромм Э. Бегство от свободы. М.: Прогресс, Универс, 1995. 253 с.

74. Фуко М. Археологія знання / Пер. з фр. К.: Основи, 2003. 326 с.

75. Хайдеггер М. Основные понятия метафизики. Хайдеггер М. Время и бытие. М.: Республика, 1993. С. 342–327.

76. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций и преобразование мирового порядка. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 391–446.

77. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. Полис. 1994. № 1. С. 33–48.

78. Ціцерон М. Про державу; Про закони; Про природу богів / Пер. з латин. В. Литвинова. К.: Основи, 1998. 476 с.

79. Шелер М. Місце людини в Космосі. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 1999. С. 261–269.

80. Шеллінг Ф. Про відношення реального та ідеального в природі. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 194–205.

81. Шопенгауэр А. Свобода воли и нравственность. М.: Республика, 1992. 447 с.

82. Шпенглер О. Присмерк Європи. Нариси морфології світової історії. Філософія:

хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 587–596.

83. Юнг К.-Г. Проблема души нашего времени. М.: Академический проект, 2007. 288 с.

84. Яковенко Б. Що таке філософія? (Вступ до трансценденталізму). Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 28–34.

85. Ясперс К. Психологія світоглядів. К.: Юніверс, 2009. 464 с.

86. Ясперс К. Смысл и назначение истории. М.: Республика, 1994. 527 с.

10. Інформаційні ресурси

Бібліотека гумер – <https://www.gumer.info/>

Бібліотека Літ Мир – <https://www.litmir.me/bd/?b=141575>

Бібліотека Чтиво – <http://chtyvo.org.ua>

Бібліотека RoyalLib.com – <https://royallib.com/>